

Nr 300.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående bestridande av dels ökade kostnader för färdigställandet av pansarbåtarna Gustaf V och Drottning Victoria dels ock utgifter för vissa för anställandet av försök med eldledningsinstrument erforderliga anskaffningar m. m.; given Stockholms slott den 18 mars 1921.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

C. G. Hammarskjöld.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 mars 1921.

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON, BESKOW.

Departementschefen, statsrådet Hammarskjöld anförde:

Jag anhåller få underställa Eders Kungl. Maj:t två frågor, den ena angående bestridande av ökade kostnader för färdigställandet av pansar-

båtarna Gustaf V och Drottning Victoria samt den andra rörande vissa för anställandet av försök med eldledningsinstrument erforderliga anskaffningar m. m.

A) Vid uppgörande av 1914 års byggnadsplan för nyanskaffning av krigsfartygsmateriel beräknades kostnaderna för envar av i planen ingående pansarbåtarna Gustaf V och Drottning Victoria till 12,750,000 kronor, utgörande tillhoppa 25,500,000 kronor. Dessa medel hava beviljats av 1914 års senare riksdag. För täckandet av ökade kostnader för färdigställandet av ifrågakvarande båda pansarbåtar hava ytterligare ställts till förfogande dels 1,527,865 kronor jämlikt beslut av 1917 års riksdag och dels 959,500 kronor jämlikt beslut av 1920 års riksdag (se riksdagens skrivelser 1917 nr 224 och 1920 nr 110). Kostnaderna för byggandet av pansarbåtarna hava sålunda hittills uppgått till (25,500,000 + 1,527,865 + 959,500 =) 27,987,365 kronor.

Såsom framgår av propositionen nr 119 till 1920 års riksdag, då merkostnader sista gången åskades för färdigställandet av de båda pansarbåtarna, beräknades i januari 1919, att pansarbåtarnas leverans skulle kunna fullgöras under år 1920.

Marinförvaltningen har nu, i skrivelse den 24 februari 1921, anmält, att, enligt vad för närvarande kunde bedömas, förväntades pansarbåten Drottning Victoria vara levererad under april 1921, medan pansarbåten Gustaf V icke kunde förväntas bliva avslutad för än mot slutet av år 1921. På grund av förseningen av pansarbåtarnas färdigställande hade ökade kostnader tillkommit, nämligen *dels* med 50,000 kronor för anskaffning av vissa artilleriinventarier, för vilka från början beräknade medel visat sig otillräckliga, *dels ock* med 65,000 kronor för den marinförvaltningen åliggande kontrolleringen av nybyggnadsarbetena.

Vidare har marinförvaltningen anfört, att det under färdigställandet av pansarbåtarna visat sig icke utan risk kunna undvikas att anskaffa vissa, ursprungligen icke beräknade reservmaskindelar m. m. till det turbinmaskineri av ny typ, varmed för första gången pansarfartyg inom vår marin försåges, detta så mycket mera som dessa maskiner icke ännu kunde tillverkas inom landet. Kostnaden härför uppginge till sammanlagt 86,000 kronor.

Ävenledes hade beträffande turbinmaskinerna vissa ändringar ansetts böra utföras på grund av under de senare åren med dylika maskinerier vunnen praktisk erfarenhet, varjämte en del anordningar syntts vara erforderliga för att i möjligaste mån säkerställa fartygets drift vid inträffade

maskinhaverier, för vilka ändringar och reservanordningar kostnaderna beräknades till sammanlagt 170,000 kronor.

Än vidare hade på grund av från underofficerssällskapet i Karlskrona och från ombord å pansarbåten Sverige kommenderade underofficerare gjorda framställningar angående förbättringar av deras bostadsförhållanden ombord vissa förändringar ansetts nödvändiga i den ursprungligen planerade inredningen av för denna personal avsedda hytter och mässar m. m. å pansarbåtarna Gustaf V och Drottning Victoria. Kostnaderna för dessa förändringar beräknades till 33,000 kronor per fartyg eller sammanlagt 66,000 kronor.

På grund av den försening, som drabbat byggandet av de båda pansarbåtarna, hava givetvis ökade kostnader uppstått för deras färdigställande, beroende jämväl av ökade arbets- och materialpriser. Till täckande av genom förseningen uppkomna merkostnader har nu marinförvaltningen begärt (50,000 + 65,000 =) 115,000 kronor. Häremot finner jag ingen anledning till erinran.

Departements-
chefen.

Därjämte har marinförvaltningen för reservmaskindelar m. m. samt vissa ändringar och reservanordningar beträffande de båda pansarbåtarnas turbinmaskinerier begärt (86,000 + 170,000 =) 256,000 kronor. Behovet av dessa anskaffningar och ändringsarbeten synes mig fullt motiverat. På det att största möjliga utgiftsbesparing må vinnas, torde desamma emellertid tillsvidare böra begränsas i så måtto, att kostnaderna för dem icke överstiga sammanlagt 236,000 kronor.

Emot det för vissa förbättringar av underofficerarnas bostadsförhållanden ombord äskade beloppet, 66,000 kronor, har jag icke något att invända.

För färdigställandet av pansarbåtarna Gustaf V och Drottning Victoria torde alltså böra beräknas ytterligare medel till belopp av (115,000 + 236,000 + 66,000 =) 417,000 kronor.

B) I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t under punkten 132 av fjärde huvudtiteln föreslagit riksdagen att för anskaffning av eldledningsinstrument för vissa av flottans fartyg bevilja ett anslag av 490,000 kronor och därav å extra stat för år 1922 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 100,000 kronor.

Vid avgivande av den framställning, som legat till grund för statsverkspropositionen i denna del, avsåg marinförvaltningen att efter närmare utredning inkomma med förslag till vissa för eldledningsinstrumentens installerande och användning erforderliga anordningar m. m.

Ämbetsverket har nu i sin förutnämnda skrivelse den 24 februari 1921 avgivit förslag i nämnda hänseende.

Departements-
chefen.

Efter granskning av förslaget finner jag mig böra förorda, att för anställande av försök med eldledningsinstrument å ett av flottans fartyg vissa anskaffningar m. m. göras till belopp av sammanlagt 330,000 kronor i enlighet med en p. m., som kommer att tillställas vederbörande utskott.

Att närmare än nu skett redogöra för frågans innebörd finner jag ej lämpligt, utan tillåter mig att därom hänvisa till handlingarna i ärendet jämte nämnda p. m.

I det nybyggnadsprogram, vartill 1914 års senare riksdag beviljade medel, ingingo fyra jagare. Byggande av två av dessa jagare blev icke igångsatt, enär inkomna anbud å byggandet av desamma väsentligt överskred härför avsedda medel, vilka, inberäknat ett av 1917 års riksdag beviljat tilläggsanslag, utgjorde 4,500,000 kronor. Jämlikt medgivande av 1919 och 1920 års riksdagar (se riksdagens skrivelser 1919 nr 61 samt 1920 nr 110 och 334) hava av nämnda belopp tagits i anspråk dels 290,000 kronor för färdigställande av torpeder till de 1914 års nybyggnadsprogram tillhörande övriga två jagarne, Wrangel och Wachtmeister, dels ovan omförmälda belopp av 959,500 kronor för färdigställande av pansarbåtarna Gustaf V och Drottning Victoria, dels ock 500,000 kronor till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till flottans nybyggnad och underhåll för år 1920. Av förenämnda 4,500,000 kronor återstår alltså odisponerad en summa av $[4,500,000 - (290,000 + 959,500 + 500,000) =] 2,750,500$ kronor.

I förutnämnda skrivelse den 24 februari 1921 har nu marinförvaltningen föreslagit, att för bestridande av såväl de i nämnda skrivelse begärda ytterligare medel för färdigställande av pansarbåtarna Gustaf V och Drottning Victoria som utgifterna för de i samma skrivelse föreslagna anordningar m. m. för installerande och användning av eldledningsinstrument skola tagas i anspråk ovannämnda för byggandet av två jagare avsatta medel. Emot detta förslag torde icke vara något att erinra.

Under åberopande av vad i det föregående anförts får jag hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva,

att av de för byggandet av ytterligare två jagare tillgängliga medel må tagas i anspråk dels ett belopp av 417,000 kronor för färdigställan-

det av pansarbåtarna Gustaf V och Drottning Victoria, dels ock ett belopp av 330,000 kronor för vissa för anställandet av försök med eldledningsinstrument erforderliga anskaffningar m. m.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnande, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Eric Baad-Heimer.